วัดเสนาสนารามราชวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. ๒๔๐๖

พระราชเมธากรกวี

วัดเสนาสนารามราชวรวิหาร

ตำบลหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๙ ธันวาคม ๒๕๔๗

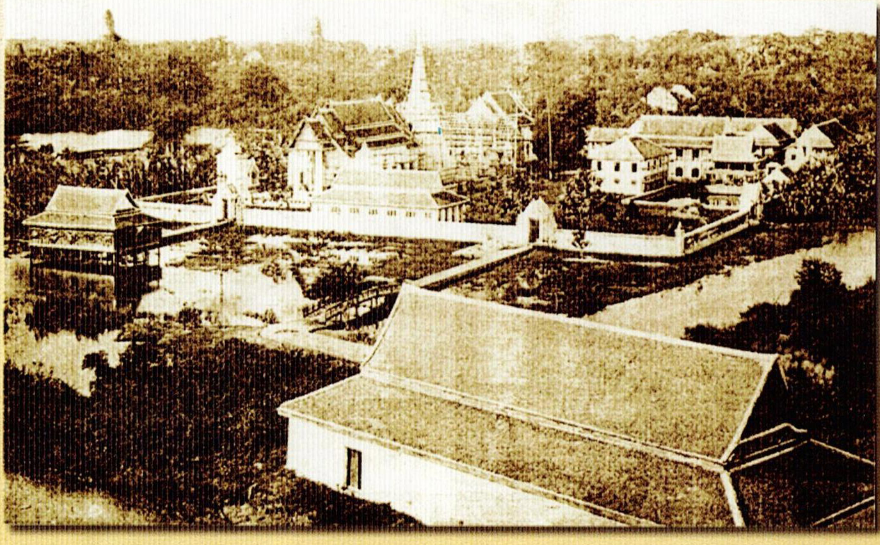

วัดเสนาสนาราม มณฑลกรุงเก่า ขณะที่มีการบูรณะ สมัยรัชกาลที่ ๕
จะเห็นน้ำเต็มคลองทั้งด้านหน้าและด้านข้างวัด

พระสัมพุทธมุนี
พระประธานในพระอุโบสถ

พระอินทร์แปลง
พระประธานในวิหาร

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) ทรงปฏิบัติศาสนกิจ
วัดเสนาสนารามราชวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระพรหมเทพาจารย์
(บุญรอด พฺรหฺมเทโว)
เจ้าอาวาสที่ ๑

พระธรรมราชานุวัตร
(ต่าย วารโณ)
เจ้าอาวาสที่ ๒

พระพรหมเทพาจารย์
(กล่ำ เหมโก)
เจ้าอาวาสที่ ๓

พระญาณดิลก
(บุญรอด วราสโย)
เจ้าอาวาสที่ ๔

พระพรหมเทพาจารย์
(เจ๊ก กุสุโม)
เจ้าอาวาสที่ ๕

พระครูโยคานุกูล
(ไสว อมโร)
เจ้าอาวาสที่ ๖

พระราชเมธากร
(หลี สิกฺขากาโม)
เจ้าอาวาสที่ ๗

พระเทพสุทธิโมลี
(ปาน อิสิญาโณ)
เจ้าอาวาสที่ ๘

อดีตเจ้าอาวาสที่ปกครองวัดระหว่าง พ.ศ.๒๔๐๖-๒๕๔๓

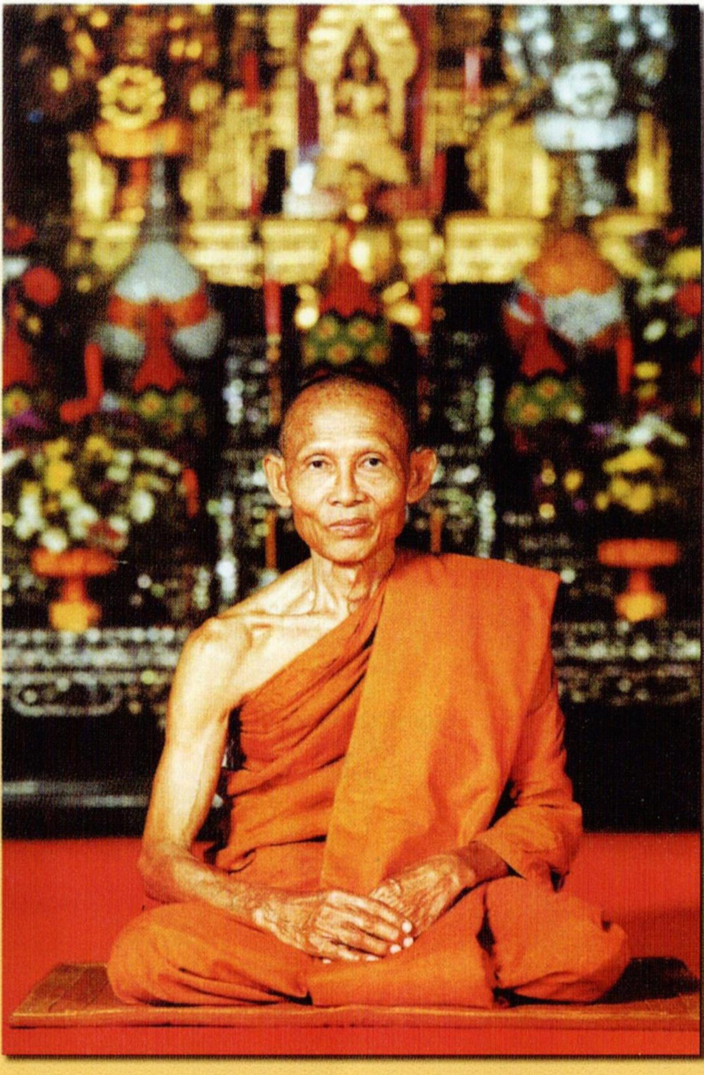

พระราชสุทธิโมลี (พินิจ วราจาโร ป.ธ.๕)
เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน

มุทิตาพจน์

พระกิตติสารโสภณ ได้ทำคุณประโยชน์แก่วัด พระพุทธศาสนา และสังคมสงเคราะห์มานาน ตั้งแต่เริ่มช่วยงานสร้างโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) อำเภอนครหลวง และบ้านพักคนชราวาสนเวศม์ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า อำนวยประโยชน์แก่สังคมมาก เมื่อสมเด็จพระสังฆราชวาสนมหาเถระ ยังทรงพระชนม์อยู่ ทรงโปรดเมตตาพระกิตติสารโสภณมาก เมื่อพระกิตติสารโสภณได้รับพระราชทานสมณศักดิ์จากพระบาทสมเด็จพระปรเมณทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๒๘ นั้น ทรงนำขบวนแห่พระครูโสภณปัญญาคุณ จากวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามมาสู่วัดเสนาสนารามด้วยพระองค์เอง ด้วยพระทัยเปี่ยมด้วยพระกรุณาธิคุณอันใหญ่หลวง แม้จะได้ทรงสวรรคตไปแล้ว เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๑ พระบารมีของพระองค์ก็ยังคุ้มครองพระครูโสภณปัญญาคุณ ตลอดมา ท่านยังดำเนินงานสนองพระเดชพระคุณคู่กับพระธรรมวรเมธี ทุกประการที่พระธรรมวรเมธี มอบหมายให้อย่างสม่ำเสมอ

วันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๗ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ราชทินนาม ที่ พระราชเมธากรกวี ศรีศาสนกิจจาทรยติคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี อาตมภาพ พร้อมคณะสงฆ์ และศิษยานุศิษย์วัดเสนาสนาราม มีความยินดีอย่างยิ่งขอต้อนรับ และอำนวยพรให้พระราชเมธากรกวี จงเจริญด้วย สุขพลานามัย และจำเริญในพระพุทธศาสนา ยิ่งขึ้นตลอดกาลนาน

พระราชสุทธิโมลี

๕ ธันวาคม ๒๕๔๗

กรุงศรีอยุธยา ราชธานีไทย
ถึงเคยแตกแหลกไป ก็ไม่สิ้นคนดี
เราจะรบศัตรู ต่อสู้ไพรรี
เราจะกู้เกียรติศรี อยุธยาไว้เอย

ครั้งโบราณ แพ้พม่า เป็นข้าเขา
พระนเรศวรเจ้า ทรงกู้ได้
ใครจะรบและรุกศัตรูไทย
กรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี

กรุงศรีอยุธยา ราชธานีไทย
ถึงเคยแตกแหลกไป ก็ไม่สิ้นคนดี
เราจะรบศัตรู ต่อสู้ไพรรี
เราจะกู้เกียรติศรี อยุธยาไว้เอย

พระราชเมธากรกวี ศรีศาสนกิจจาทร ยติคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี

ลับมาก

24

ด่วนมาก

ที่ พศ ๐๐๐๖/ ๒๕๘

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
อำเภอพุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๗๐

15 พฤศจิกายน ๒๕๔๗

เรื่อง นิมนต์รับฎีกา

นมัสการ พระกิตติสารโสภณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ใบมอบฉันทะจำนวน ๑ แผ่น

ด้วยมหาเถรสมาคมได้ขอพระราชทานสถาปนา เลื่อนและตั้งสมณศักดิ์ ถวายพระสงฆ์ในวโรกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ศกนี้ โดยได้เสนอขอพระราชทานเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์พระคุณท่าน เป็น

พระราชเมธากรกวี

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขอนมัสการว่า ขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการนำขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา แต่หากจะรอให้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เป็นที่เรียบร้อยเสียก่อน จะเกิดความล่าช้าในทางปฏิบัติได้ ดังนั้น จึงนมัสการเพื่อโปรดทราบเป็นการภายในก่อนเพื่อนิมนต์พระคุณท่านไปรับฎีกาและนำพัดยศเล่มเดิมส่งคืนที่ **ส่วนกิจการคณะสงฆ์ สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม (อาคารหอสมุดพระพุทธศาสนามหาสิรินาถ ชั้น ๓ ภายในบริเวณพุทธมณฑล) ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จนถึงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗** หรือจะมอบฉันทะเป็นหนังสือให้บุคคลใดไปรับฎีกาและนำพัดยศเล่มเดิมไปส่งคืนแทนก็ได้ ทั้งนี้ หากปรากฏในที่สุดว่าพระคุณท่านไม่ได้รับพระราชทานในคราวนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะประสานงานถวายพัดยศเดิมคืนให้พระคุณท่านโดยเร็วต่อไป

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการ จะเป็นพระคุณ

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(นายจักรธรรม ธรรมศักดิ์)
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม
โทร. ๐ ๒๔๔๑ ๔๕๔๖ โทรสาร ๐ ๒๔๔๑ ๔๕๔๘

ลับมาก

ฎีกา สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ในการพระราชทานสถาปนา เลื่อนและตั้งสมณศักดิ์

ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง

นิมนต์ พระกิตติสารโสภณ

เข้ารับพระราชทานเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์ วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๗

เวลา ๑๖.๓๐ น.

<u>หมายเหตุ</u>
- โปรดถึงก่อนเวลา ๑๕.๐๐ น.
- พักที่ระเบียงหลังพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
- พบเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อรับบัตรเลขที่นั่ง
- พระราชาคณะตั้งใหม่ ทำประวัติส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ภายในเดือน มกราคม ๒๕๔๘
- วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ นิมนต์พระคุณท่านทุกรูปเข้าถวายสักการะสมเด็จพระสังฆราช ณ ศาลา ๑๕๐ ปี วัดบวรนิเวศวิหาร (เวลาเข้าเฝ้าจะนมัสการให้ทราบในวันเข้ารับฯ)

ลงนาม...ผู้ออกฎีกา

(นางจุฬารัตน์ บุณยากร)

ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มงคลธรรม

ของ

พระราชเมธาภรณ์

(หลี สิกขากาโม)

วัดเสนาสนาราม ราชวรวิหาร

พระศักดิ์สิทธิ์

โดย

พระราชเมธากร
(หลี สิกขากาโม)

****

จังหวัดพระนครศรีอยุธยานี้ เคยเป็นราชธานีมาก่อน คนในสมัยโน้น แม้เราเกิดไม่ทัน ก็พอจะอนุมานได้ว่า เป็นผู้สนใจในพระพุทธศาสนาอยู่มาก แม้เพียงในเกาะเมือง ก็ปรากฏว่ามีซากวัดร้างตั้งอยู่ใกล้กันอย่างมากมาย ในพระราชพงศาวดารมีปรากฏว่า สถานที่ถวายพระเพลิงของพระเจ้าแผ่นดินก็ดี สถานที่ประทับเดิมของพระเจ้าแผ่นดินก็ดี สถานที่ประทับเดิมของพระเจ้าแผ่นดินก่อนเสวยราชย์ สถานที่ที่ทรงเห็นวัตถุศักดิ์สิทธิ์ก็ดี ทรงถือเป็นสถานที่สำคัญ จึงสร้างที่นั้นขึ้นเป็นวัดมีปรากฏอยู่หลายแห่ง บางพระองค์ทรงยกพระราชวังถวายให้เป็นวัดก็มี บางพระองค์ทรงประกาศเอกราชแล้วสร้างเจดีย์ขึ้นเป็นอนุสรณ์ก็มี นอกจากนี้ยังมีวัดที่ประชาชนสร้างขึ้นไว้ก็มาก นี่เป็นพยานแห่งคำที่กล่าวแล้วข้างต้น ถ้าพูดว่าพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองพระ ดูก็เหมาะสมอยู่ เมื่อวัดมีมาก พระก็ต้องมากไปตามกัน แต่ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะพระปฏิมาอย่างเดียว พระปฏิมานั้นมีมากมายหลายสมัย หลายขนาด มีทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ตลอดจนพระเครื่องรางขนาดเล็ก

สมัยปัจจุบันนี้ พุทธศาสนิกชน มีความสนใจในเรื่องพระอยู่มาก อยากได้ไว้เป็นพระบูชาบ้าง เป็นเครื่องรางป้องกันตัวบ้าง บางพวกสนใจในทางนอกรีต เที่ยวขุดเจาะเจดีย์ เจาะพระปฏิมา ดูน่าอนาถ แสดงตนเป็นคนไม่นับถือ

การมีพระบูชาประจำบ้านเรือนก็ดี มีพระเครื่องรางประจำตัวก็ดี นับว่าดีอยู่ แต่จะเรียกดีเลิศ หาได้ไม่ เพราะพระดังกล่าวมานั้นเป็นพระภายนอก พระพุทธเจ้าที่เคารพของเรา ท่านสนับสนุนพระภายใน เมื่อเป็นเช่นนี้พระภายในจึงประเสริฐกว่าพระภายนอก พระภายในนั้นท่านศักดิ์สิทธิ์ ทนต่อความพิสูจน์ของนักวิทยาศาสตร์และนักปราชญ์ทั่ว ๆ ไป เพราะเป็นปริตรแท้ คือคุ้มครองป้องกันได้จริง ๆ

พระดังกล่าวนี้มีมากมาย แต่โดยมากมีคนไม่รู้จักท่านจริง พบแล้วก็มักเลยไปเสีย ผลสุดท้ายจึงไม่ได้ของดีไว้ประจำตัว สำหรับชั่วเวลาอันเล็กน้อย ข้าพเจ้าจะแนะให้ท่านรู้จักเพียงองค์เดียวก่อนคือ

พระศีล

พระศีล นี้ ถ้าใครมีไว้ประจำตัวแล้ว ท่านจะช่วยคุ้มครองป้องกันผู้นั้นให้พ้นจากศัตรู ให้พ้นจากอาชญากร ให้เป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจ เป็นที่รักใคร่ของปวงชนได้จริง ๆ ลักษณะของพระศีลนั้น มีหลายขนาด ขนาดใหญ่ก็มี ขนาดกลางก็มี ขนาดเล็กก็มี แต่ในที่นี้จะแนะนำท่านให้รู้จักพระศีลขนาดเล็กองค์เดียวก่อน

พระศีลขนาดเล็ก เชิญท่านสังเกตให้ดี มีลักษณะที่จะพึงรู้ได้ ๕ อย่าง คือ

๑. ไม่ประทุษร้ายชีวิตและร่างกายผู้อื่น

๒. ไม่ประทุษร้ายทรัพย์ผู้อื่น

๓. ไม่ผิดประเวณีของผู้อื่น

๔. ไม่พูดเท็จกับใคร ๆ

๕. ไม่ดื่มน้ำเมา

เมื่อท่านรู้จักพระศีลขนาดเล็กแล้ว เชิญฟังความศักดิ์สิทธิ์ของท่าน ซึ่งข้าพเจ้าจะพิสูจน์ให้เห็นด้วยตนเอง ดังต่อไปนี้

ผู้ที่ไม่มีพระศีลในตัว ย่อมทำความชั่วได้ต่าง ๆ เช่น ประทุษร้ายร่างกายผู้อื่นจนถึงตายก็ได้ ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฉ้อโกงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ของผู้อื่นก็ได้ ประพฤติผิดประเวณีของผู้อื่นก็ได้ ฟ้องเท็จ เป็นพยานเท็จ แจ้งความเท็จ ตลอดจนให้ร้ายป้ายสีคนอื่นโดยไม่เป็นความจริงก็ได้ ไม่ถึงกระนั้น แม้เพียงกล่าวเท็จชนิดที่ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน ก็ยังเป็นผลสะท้อนทำให้วาจาของตนไม่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น พูดอะไรไม่มีใครเชื่อเป็นตัวอย่าง ถ้าการกระทำนั้นเป็นชนิดที่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นแล้ว ก็กลายเป็นสร้างศัตรูให้แก่ตนเอง คนที่มีศัตรูนั้นอยู่ที่ไหนก็ไร้ความสุข เพราะต้องคอยระวังตัวอยู่รอบทิศ ดุจวัวสันหลังหวะ ซึ่งคอยระวังกาฉะนั้น ยิ่งกว่านั้น บางรายถูกศัตรูประทุษร้ายถึงแก่ความตายก็มี เจ็บปวดสาหัสก็มี

การทำความชั่วดังกล่าวมานี้ นอกจากได้ชื่อว่า สร้างศัตรูให้แก่ตัวเองแล้ว ยังเป็นการผิดกฎหมายบ้านเมืองอีก ตราบใดที่เจ้าหน้าที่ยังจับไม่ได้ ก็ร้อนใจ ไม่มีสุข ถ้าถูกเจ้าหน้าที่จับได้เมื่อใด ก็กลายสภาพเป็นนักโทษเมื่อนั้น บางคนตามปกติจะประพฤติชั่วดังกล่าวมานั้นหาได้ไม่ เพราะกลัวผลร้ายนานาประการจะตามสนอง ต่อเมื่อได้ดื่มน้ำเมาไปจนเสียสติแล้ว ย่อมทำความชั่วได้ทุกชนิด เหตุนั้น พระพุทธเจ้าท่านจึงทรง

ตำหนิโทษของการดื่มน้ำเมาไว้ ๖ อย่างคือ เสียทรัพย์โดยไม่จำเป็น หนึ่ง, ก่อการทะเลาะวิวาทได้ง่าย หนึ่ง, เป็นเหตุให้เกิดโรคได้หลายชนิด หนึ่ง, ต้องติเตียน หนึ่ง, ไม่รู้จักอาย หนึ่ง, ทอนกำลังปัญญา หนึ่ง, เพียงนี้พอเห็นได้ว่า บุคคลที่ไม่มีพระศีลประจำตัว ย่อมเป็นผู้อนาถา ว้าเหว่ ปราศจากผู้คุ้มครองป้องกัน ไม่ปลอดภัยจากศัตรูและอาชญากรรม ทั้งไม่เป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของผู้อื่นและไม่เป็นที่ชอบใจของปวงชน

ถ้าบุคคลมีพระศีลประจำตัวอยู่แล้ว จะทำความชั่ว ๕ อย่าง ดังกล่าวมาแล้วหาได้ไม่ เมื่อมิได้ทำความชั่ว ก็ชื่อว่ามิได้ก่อเวรภัยให้แก่ตัวเองและผู้อื่น เพียงนี้พอเห็นได้ว่า เป็นอันตัดศัตรูมิให้เกิดขึ้นแก่ตน ความชั่ว ๕ อย่างนั้น ถ้าจะพูดกันอย่างฟังง่าย ๆ ก็คือ เป็นมรรคาเข้าสู่ตาราง ผู้ไม่ทำความชั่ว ๕ อย่างนั้น ก็เป็นอันชื่อว่า ตัดมรรคาเข้าสู่ตารางได้ส่วนหนึ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้ คนที่มีพระศีลประจำตัวครบถ้วนแล้ว ควรเรียกได้ว่าเป็นคนประพฤติดี คนประพฤติดีย่อมเป็นที่รักใคร่ของปวงชนทั่วไป ทางสมณะเพศก็ต้องรับคนประพฤติดีเข้ามาบวช ทางราชการก็ต้องการคน ประพฤติดีเช่นเดียวกัน เมื่อบุคคลประพฤติดีตามพระศีลได้แล้ว ถ้าเป็นสามี ภรรยาก็รัก ถ้าเป็นบิดามารดา บุตรธิดาก็รัก ถ้าเป็นญาติ เป็นมิตร เป็นศิษย์ เป็นอาจารย์ ตลอดจนเป็นนายจ้างลูกจ้าง เป็นต้น ต่างประพฤติดีด้วยกัน ก็จะรักใคร่กันสนิทสนม เพียงนี้เห็นได้ชัดว่า พระศีลนั้นสามารถอำนวยผลให้แก่บุคคลที่รับท่านไว้เป็นพระประจำตัว ให้เกิดเป็นคนมีมหาเสน่ห์ มหานิยมได้ คนที่มีลักษณะเช่นนี้เป็นอันรู้ได้โดยนัยว่า อยู่ที่ไหนต้องมีผู้อุปถัมภ์เสมอไป ทั้งเป็นคนไม่ไร้ความสุข

โดยเหตุนี้ พระพุทธเจ้าจึงทรงตรัสไว้ว่า ศีลนำความสุขมาให้จนตราบเท่าชรา บางแห่งรับรองว่าพระศีลนั้นจะสนับสนุนบุคคลเช่นนั้นให้มั่งคั่งไปด้วยโภคสมบัติ ให้มีชื่อเสียงหอมฟุ้ง ให้แกล้วกล้าในสมาคม ให้มีสติไม่หลงตาย เมื่อตายแล้ว ท่านยังนำไปสู่สุคติอีก

แม้บุคคลที่มุ่งหมายจะไปนิพพาน พระองค์ก็ตรัสว่า ต้องอาศัยพระศีลด้วยเหมือนกัน พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้นำของพวกเรา พระองค์ก็ทรงสนับสนุน พระศีลไว้มากมาย ถึงเพียงนี้ สมควรที่พวกเราซึ่งเป็นพุทธศาสนิชกชน จะพึงดำเนินตามพระองค์ ด้วยวิธีรับพระศีลมาเป็นพระประจำตัว ทั้งหาก็ง่าย ไม่ต้องเช่าผู้ใด ไม่เปลืองเงินเปลืองทอง สะดวกทุกอย่าง พระศีลนั้นจะศักดิ์สิทธิ์จริง ดังที่ข้าพเจ้ากล่าวมาหรือไม่ ถ้าวิจารณ์ดูสักหน่อย ก็จะรู้ได้ด้วยตนเอง

****

กตัญญูกตเวที

พระครูพรหมเทพาจารย์ (พินิจ วราจาโร)

เรียบเรียงถวาย

ท่านเจ้าคุณ พระราชเมธากร (หลี สิกขากาโม)

องค์อุปัชฌายะ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม คือต้องอยู่รวมกันเป็นหมวด เป็นหมู่ จะแยกกันอยู่โดดเดี่ยวตามลำพังแต่ละคนไม่ได้ เพราะสภาพร่างกายของมนุษย์เป็นสภาพร่างกายที่อ่อนแอ เช่น ขนที่ปกคลุมร่างไม่ยาวและหนาพอจะป้องกันหนาวและร้อนได้ดีเท่าขนของสัตว์ ผิวหนังบางไม่สามารถทนความร้อนและทนสิ่งเบียดเบียนจากภายนอกได้ เหมือนหนังสัตว์ เขี้ยวเล็บไม่แข็งแรงและแหลมคมพอจะแสวงหาเลี้ยงตนและต่อสู้ศัตรู ป้องกันตนให้พ้นจากภัยอันตรายได้ เหล่านี้เป็นต้น ล้วนเป็นเหตุให้มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นหมวด เป็นหมู่ เพื่อจะได้ช่วยกันในการดำรงชีพ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงเป็นวิสัยธรรมดาของมนุษย์ คนที่ไม่ยอมช่วยเหลือเกื้อกูลใคร หรือไม่ยอมรับความช่วยเหลืออันจำเป็นจากใคร จึงเป็นคนที่มีความคิดผิดวิสัยมนุษย์

อันการช่วยเหลือเกื้อกูลนั้น เมื่อจะแยกประเภทกล่าวโดยย่อก็มี ๒ คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลให้แก่ผู้อื่นก่อน โดยที่ยังไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากผู้นั้นมาเลย เรียกว่า อุปการะ ๑ การช่วยเหลือเกื้อกูลตอบแทนแก่ผู้ให้อุปการะก่อนนั้น เรียกว่า ปฏิการะ ๑

บุพการีชน อาจมีได้ในทุกเพศ ทุกวัย ทุกชาติ ทุกวงการนั้น หากผู้นั้นมีความเมตตากรุณาให้ความอุปการะแก่บุคคลอื่นก่อน โดยไม่ต้องการสินจ้าง รางวัลหรือผลกำไรใดๆ เป็นการตอบแทน หวังแต่จะให้ได้ผลประโยชน์ ความสุข ความเจริญแก่ผู้ที่ตนอุปการะเท่านั้น

อุปการคุณ คือ ความช่วยเหลือเกื้อกูลของบุพการีนี้ ผู้ใดได้รับแล้ว รู้ จำ ระลึกถึง และตอบแทนคุณนั้นเสมอ ทุกโอกาสที่จะตอบแทนได้ หรืออย่างน้อยที่สุดก็พยายามเปิดเผยให้ผู้อื่นรู้ถึงการที่ตนเคยได้รับอุปการคุณจากท่านบุพการีนั้น บุคคลเช่นนี้ ได้ชื่อว่า กตัญญูกตเวที ซึ่งแปลว่า ผู้รู้อุปการะที่คนอื่นกระทำไว้แก่ตนและคิดจะ

ตอบแทนบุคคลผู้มีลักษณะตรงข้ามกับที่กล่าวมาแล้วนี้ คือ ไม่รู้ ไม่จำ ไม่ระลึกถึง ไม่ตอบแทนอุปการคุณของคนอื่น ทั้งพยายามปกปิด กลัวผู้อื่นจะรู้ถึงการที่ตนเคยได้รับอุปการคุณจากท่านบุพการีนั้น เรียกว่า คนอกตัญญู

คนกตัญญูกตเวที หรือมักเรียกกันสั้น ๆ ว่า คนกตัญญูนั้น มีลักษณะที่พึงรู้ได้เป็น ๕ ประการ คือ

๑. รู้อุปการะที่คนอื่นทำไว้แก่ตน

๒. จำอุปการะที่คนอื่นทำไว้แก่ตนได้

๓. ระลึกได้ถึงอุปการะที่คนอื่นทำแก่ตน

๔. ตอบแทนอุปการคุณนั้น ทุกโอกาสที่สามารถจะตอบแทนได้

๑. **ความรู้ของคนเรา** แม้จะรู้อะไรมากมายสักเพียงไรก็ตาม หากยังไม่รู้อุปการคุณคนอื่นทำไว้ให้แก่ตน จะเรียกว่า ความรู้ที่ดียังไม่ได้ เพราะเหตุไรจึงกล่าวเช่นนั้น เพราะอุปการะที่ตนได้รับจากผู้อื่นนั้นเข้ามา มีบทบาทในชีวิตของตน โดยเป็นเลือด เป็นเนื้อ เป็นความฉลาดสามารถ เป็นทรัพย์สมบัติ เป็นความสุขความเจริญแก่ตน เช่น เราได้ร่างกาย เลือดเนื้อนี้มาจากบิดามารดาเป็นเบื้องต้น ได้ความฉลาดรอบรู้ทาง วิทยาการมาจากครู อาจารย์ ร่างกาย เลือดเนื้อเชื้อไข รวมกับความฉลาด สามารถในวิทยาการนั้น ทำให้เราประกอบการงาน มีอาชีพเป็นหลักฐาน ดำรงชีวิตความสุขความเจริญมาได้ ดังนี้เป็นต้น ซึ่งแสดงว่า อุปการคุณ ของท่านบุพการีเหล่านั้น เข้ามามีบทบาทในชีวิตของเราทั้งสิ้น เมื่อเป็น เช่นนี้ ผู้มีสติปัญญาอย่างธรรมดาสามัญ ไม่ต้องมีความเฉียบแหลม อะไรนัก ก็ควรจะรู้ถึงอุปการะที่ผู้อื่นทำไว้แก่ตน ใครยังไม่รู้ก็นับว่า เขามีความรู้ที่ใช้ไม่ได้เลย

๒. ความจำ (สัญญา) เป็นหลักสำคัญของการศึกษาทุกด้าน เราจะศึกษาวิทยาการอะไรก็ตาม ถ้าขาดความจำเสียแล้ว การศึกษานั้นย่อมไม่สำเร็จประโยชน์ได้เลย ตรงข้าม ใครยิ่งมีความจำดีมากเพียงไร เขาก็ย่อมได้รับความสำเร็จในการศึกษามากเพียงนั้น และความจำนี้ก็เช่นเดียวกับความรู้ คือจะจำอะไรต่อมิอะไรได้ ร้อยแปดพันประการ ถ้าจำอุปการคุณที่คนอื่นทำไว้แก่ตนไม่ได้ ก็เรียกว่า เป็นผู้มีความจำที่เลวมาก เพราะอุปการคุณที่คนอื่นทำไว้แก่ตนได้มีส่วนช่วยให้ตนได้รับความสุข ความเจริญ ความก้าวหน้าในชีวิตของตนดังกล่าวแล้ว ยังจำไม่ได้ จะเรียกว่า มีความจำดีได้อย่างไร

๓. ผู้ที่จะทำ หรือ กำลังทำอะไรอยู่ จะให้กิจที่ทำนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ต้องอาศัยสติ คือความระลึกเป็นเครื่องกำกับ คือระลึกถึงเรื่องนั้นที่เคยรู้ เคยจำ เอามาเทียบเคียงกับเรื่องที่จะทำอยู่ เพื่อจะได้ใช้ปัญญาพิจารณาด้วยเหตุผล ตัดสินใจให้แน่นอนลงไปว่า อย่างไรถูก อย่างไรผิด อย่างไรดี อย่างไรชั่ว อย่างไรเหมาะสม ก็จะทำให้กิจที่ทำนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ฉะนั้น สติ ความระลึก จึงเป็นเรื่องสำคัญ

ความระลึกนี้ ถ้าระลึกในเรื่องอื่น ๆ ก็เป็นผลทางการกระทำติดตามมา เป็นเรื่องดีบ้าง ชั่วบ้าง บางเรื่องก็ทำให้จิตใจหดหู่ เศร้าหมอง บางเรื่องก็ทำให้จิตใจฮึกเหิมเหี้ยมเกรียม เช่น ระลึกถึงการเสียเปรียบคนอื่น หรือถูกคนอื่นข่มเหง รังแก อิจฉา ริษยา อย่างนี้ จิตใจก็หดหู่ หรือน้อยอกน้อยใจ หรือบางทีก็เหี้ยมเกรียม ดังนี้เป็นต้น แต่ถ้ามาระลึกในเรื่องอุปการคุณที่ตนได้รับจากคนอื่น มีแต่จะให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสีย คือทำให้จิตใจมีความอ่อนน้อม เคารพบูชา เสียสละ คิดจะทำประโยชน์เกื้อกูลทดแทนแก่บุพการีบ้าง คิดจะสร้างอุปการะแก่คนอื่น ๆ ต่อไปอีกบ้าง ซึ่งล้วนแต่ให้เกิดคุณประโยชน์แก่สังคมเป็นส่วนมาก ฉะนั้น ลักษณะ

สำคัญอีกประการหนึ่งของคนกตัญญูกตเวที ก็คือระลึกถึงอุปการคุณที่ตนได้รับจากคนอื่นเสมอ

๔. **ความรู้ ความจำ ความระลึก** ในเรื่องอุปการคุณที่ผู้อื่นทำไว้แก่ตน ดังกล่าวมา ๓ ข้อข้างต้น เป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดการลงมือตอบแทนอุปการคุณแก่ท่านบุพการี ถ้าโอกาสที่จะตอบแทนยังไม่มี ก็หาโอกาสเปิดเผยอุปการคุณนั้นให้ประจักษ์แก่คนอื่น ถ้าโอกาสที่จะเปิดเผยอุปการคุณนั้นยังไม่มี อำนาจกตัญญูกตเวทีนั้นจะดลบันดาลให้เขามีใจเคารพยำเกรง รัก บูชา มีกายอ่อนน้อม มีวาจาอ่อนโยนนิ่มนวล ชวนฟัง ตัวอย่างเช่น บุตรธิดารู้ว่า บิดามารดามีพระคุณแก่ตน จดจำอุปการคุณนั้นไว้ในใจ ระลึกถึงพระคุณนั้นเสมอ ก็ย่อมหาโอกาสที่จะทดแทนพระคุณของบิดามารดาเท่าที่จะทำได้ เช่น

๑. ในสมัยเป็นเด็ก ก็เคารพเชื่อฟังท่าน อุตส่าห์ศึกษาเล่าเรียนให้สมกับความตั้งใจของท่าน ประพฤติตัวดี รักษาน้ำใจท่าน ไม่นำความเสื่อมเสียมาสู่วงศ์ตระกูล อันจะทำให้ท่านต้องเสียใจ

๒. ในสมัยที่พอจะรับภาระ แบ่งเบาหน้าที่การงานของท่านได้ ก็ช่วยเป็นธุระทำให้ท่านด้วยความเต็มใจ

๓. ทำตนให้ท่านไว้วางใจว่า จะสามารถปกครองทรัพย์สมบัติสืบต่อวงศ์ตระกูลของท่านให้ดีต่อไปได้

๔. เมื่อท่านมอบทรัพย์สมบัติให้ปกครองจริง ๆ ก็พยายามดำเนินเจริญรอยตามปฏิปทาส่วนที่ดี ซึ่งท่านเคยปฏิบัตินำวงศ์ตระกูลให้รุ่งเรืองมาแล้ว หรือหลีกเลี่ยงไม่ประพฤติในสิ่งที่ท่านเคยประพฤติเสื่อมเสีย ผิดพลาดมาแล้ว

๕. หากท่านล่วงลับไปแล้ว ก็บำเพ็ญกุศลตามประเพณีนิยม เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้ท่าน และประกาศความเป็นบุตรที่ดีของตน

ให้ปรากฏแก่ชนทั้งหลาย หากดวงวิญญาณของท่านได้ทราบ ก็จักปีติยินดีอนุโมทนา

ถ้าโอกาสที่จะตอบแทนยังไม่มี ก็ยังแสดงออกมาทางกิริยากาย วาจา เป็นความเคารพยำเกรง อ่อนน้อม เชื่อฟัง จะพูดจะจากับบิดามารดา ก็ใช้ถ้อยคำสุภาพอ่อนโยนน่าฟัง ไม่กระโชกโฮกฮาก ไม่จ้องดูบิดามารดาด้วยสายตาแข็งกร้าว มีแววของความเคารพบูชาแฝงอยู่ในดวงตาเสมอ นี่เป็นอำนาจของกตัญญูกตเวที ที่บุตรธิดามีอยู่ต่อบิดามารดา

นิมิตฺตํ สาธุ รูปานํ กตญฺญูกตเวทิตา

ความกตัญญูกตเวที เป็นนิมิตเครื่องหมายของคนดี

จริงอยู่ การจะฝึกให้คนเป็นคนดีนั้น ต้องฝึกตั้งแต่คนๆ นั้นยังเด็ก เหมือนดัดไม้ที่ยังอ่อน ง่ายกว่าดัดไม้แก่ เมื่อเป็นเด็กดีเสียแล้วต่อไปเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ก็เป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้ ก็เด็กที่จะฝึกฝนอบรมให้เป็นเด็กดีก็ต้องเริ่มตั้งแต่ฝึกให้มีความกตัญญูกตเวที รู้คุณคนเสียก่อนเป็นเบื้องต้น เมื่อรู้คุณคนแล้ว ย่อมเกิดความเคารพเชื่อฟัง สนใจที่จะทำดีในโอกาสต่อไป ฉะนั้น ความกตัญญูกตเวที จึงเชื่อว่า เป็นนิมิตเครื่องหมายของคนดีโดยแท้

คนกตัญญูกตเวที อันมีลักษณะดังกล่าวมาข้างต้นนั้น ย่อมมุ่งหวังสร้างคุณประโยชน์ทดแทนแก่ผู้มีพระคุณบ้าง สร้างอุปการคุณของตนไว้เป็นอนุสรณ์แก่ชนรุ่นหลังต่อไปบ้าง ยิ่งมีคนเช่นนั้นมากบรรยากาศในสังคมมนุษย์ก็จะอบอวลไปด้วยความร่มเย็นเป็นสุข สร้างสรรค์แต่คุณประโยชน์ ตรงข้ามกับคนอกตัญญู ย่อมไม่รู้คุณใคร

ไม่จดจำคุณใคร ไม่ระลึกนึกถึงคุณของใคร ไม่ทดแทนคุณใคร ย่อมสร้างแต่ความทุกข์เดือดร้อนแก่สังคม ใครจะทำความดีต่อคนอกตัญญูสักเท่าไรก็ไม่สามารถจะทำให้เขาพอใจได้

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อทรงปรารภความอกตัญญูของพระเทวทัต จึงตรัสสอนพระสาวกของพระองค์ว่า

" อกตญฺญุสฺสฺส โปสสฺส นิจฺจํ วิวรทสฺสิโน
สพฺพญฺเจ ปฐวึ ทชฺชา เนว นํ อภิราธเย "

อันคนอกตัญญูผู้สิ้นคิดคอย จับผิดคิดหลู่อยู่เสมอ
สมบัติทั่วสุธาดลมาปรนเปรอ ถึงเลิศเลออย่างไรไม่ยินดี

ความอกตัญญู เป็นความเลวร้ายเช่นนี้ และความกตัญญู เป็นคุณธรรมประเสริฐเช่นนี้ ฉะนั้น มาเถิดสหายผู้ร่วมทุกข์ในสังสารวัฏทั้งหลาย โปรดมาช่วยกันผดุงคุณธรรม คือความกตัญญูกตเวทีให้เต็มเปี่ยมในใจของเรา พยายามเสริมสร้างคุณธรรมอันนี้ ให้สว่างโชติช่วงขึ้นในจิตใจของบุตรหลาน และบริวารชนของเรา ช่วยกันกวาดล้างความอกตัญญูให้สาบสูญสิ้นซากไปจากจิตใจของเรา ตลอดทั้งบุตรหลานและบริวารชนทุก ๆ คนเถิด เพื่อโลกของเราจะได้อบอวลอยู่ด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ มีการช่วยเหลือเกื้อกูล เพื่อประโยชน์และสันติสุขทั่วกัน

****

อยุธยารำลึก

อยุธยาเมืองเก่าของเราแต่ก่อน

จิตใจอาวรณ์มาเล่าสู่กันฟัง

อยุธยาแต่ก่อนนี้ยัง

เป็นดั่งเมืองทองของพี่น้องเผ่าพงศ์ไทย

เดี๋ยวนี้ซิเป็นเมืองเก่า

ชาวไทยแสนเศร้า ถูกข้าศึกรุกราน

ชาวไทยหัวใจร้าวราน

ข้าศึกเผาผลาญ แหลกราณวอดวาย

เราชนชั้นหลังฟังแล้วเศร้าใจ

อนุสรณ์เตือนให้ชาวไทยคงมั่น

สมัครสมานร่วมใจกันสามัคคี

คงจะไม่มีใครกล้าราวีชาติไทย

มล.ขาบ กุลชร ณ. อยุธยา

อุทานธรรม

ของ

พระศาสนโศภน

(แจ่ม จตฺตสลฺโล)

วัดมกุฏกษัตริยาราม

อุทานธรรม

อุทานธรรมคราวนี้ มีมากข้อ
แก้ให้ต่อกลอนกัน ทันสมัย
แต่เรื่องธรรมสับสน ปนกันไป
เหมือนยำใหญ่รวมหมด รสนานา

เชิญรับมธุรส พระธรรมรัตน์
ได้บำบัดวุ่นวาย สบายหนา
ทำให้ใจใสสุข ไม่ทุกข์นา
ได้เวลาแล้วก็เชิญ อย่าเมินเลย ฯ

ศ.จ.
๒๔๘๕

ขอสิ่งพิเศษสรรพ์ สรพันพิพัฒน์พร
จงมาสโมสร อุปถัมภ์อำนวยชัย
มวลหมู่อมิตรหมาย ก็ละลายละเลิกไป
ทุกข์โศกและโรคภัย พิบัติบ่บีฑา
หวังใดผิว์ไม่ผิด ก็สัมฤทธิ์ประจักษ์ตา
ทวยเทพสุเทวา อภิบาลนิรันดร ฯ

๑. อุทานธรรมของ ศ.จ.ประดิษฐ์
เป็นภาษิตคำกลอน อักษรสาสน์
เทศนาไทยไทย ไว้เป็นทาน
แก้รำคาญฟังเล่น เย็นเย็นใจ ฯ

๒. ใครดีเราก็ดี อารีต่อ
ให้สมข้อคำบุราณ ที่ขานไข
มิตรตะจิตต์ต่อติด กับมิตรตะใจ
ใครไม่ใยแล้วอย่าอยาก ให้ยากเย็น ฯ

๓. คำบุราณพาที ไว้ดีมาก
โคไม่อยากกินหญ้า อย่าเคี่ยวเข็ญ
ฝืนน้ำใจของเขา เราลำเค็ญ
ถึงคราวเป็นแล้วต้องปล่อย ไปตามกาล ฯ

๔. ใครมีปากอยากปูด ก็พูดไป
เรื่องอะไรก็ช่าง อย่าฟังขาน
เราอย่าต่อก่อก้าว ให้ร้าวราน
ความรำคาญก็จะหาย สบายใจ ฯ

๕. ปิ้งปลาหมองอแล้วกลับ นี่คำขำ
เจ็บแล้วจำใส่กะบาล นี่ขานไข
ผิดแล้วแก้กลับตัว เปลี่ยนหัวใจ
จะหาใครมาวอน ไม่สอนตน ฯ

๖. โทษผู้อื่นแลเห็น เป็นภูเขา
โทษของเราแลไม่เห็น เท่าเส้นขน
ตดคนอื่นเหม็นเบื่อ เราเหลือทน
ตดของตนถึงเหม็น ไม่เป็นไร ฯ

๗. อันบ้านเรือนใหญ่โต รโหฐาน
มีเสาทานหลายต้น จึงทนไหว
เกิดเป็นคนอยู่เดียว ก็เปลี่ยวใจ
ต้องอาศัยพวกพ้อง พี่น้องนา ฯ

๘. จะหาใครเหมาะใจ ที่ไหนเล่า
ตัวของเรายังไม่ เหมาะใจหนา
อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
รู้ล่วงหน้าเสียก่อน ไม่ร้อนใจ ฯ

๙. ทุกข์สุขอยู่ที่ใจ มิใช่หรือ
ถ้าใจถือก็เป็นทุกข์ ไม่สุกใส
ถ้าไม่ถือก็เป็นสุข ไม่ทุกข์ใจ
เราอยากได้ความทุกข์ หรือสุขนา ฯ

๑๐. ยามมีมันก็มี มีเหลือล้น
แล้วกลับจนมันก็จน จนจริงหนา
อนิจจังดั่งนี้ ไม่ดีนา
ต้องขอลาอนิจจัง ดั่งนี้แล ฯ

๑๑. ยามจนมันก็จน จนเต็มที่
แล้วกลับมีมันก็มี มีหนักหนา
อนิจจังดังนี้ ดีหนักหนา
ไม่ขอลาอนิจจัง ดังนี้เลย ฯ

๑๒. ไม่รู้ไม่ชี้ดีนัก รู้จักใช้
นึกอะไรแล้วทิ้ง นิ่งนั่งเฉย
ไม่ต่อเรื่องเครื่องทุกข์ สุขเสบย
ใครไม่เคยลองดู จะรู้ดี ฯ

๑๓. รักษาตัวกลัวกรรม อย่าทำชั่ว
จะหมองมัวหม่นไหม้ ไปเมืองผี
จงเลือกทำแต่กรรม ที่ดีดี
จะได้มีความสุข พ้นทุกข์ภัย ฯ

๑๔. เราต้องพลัดพราก จากของรัก
ไม่ย้ายยักมั่นคง อย่าสงสัย
รีบรู้ตัวเสียก่อน ไม่ร้อนใจ
ถึงคราวไปแล้วก็ไป ไปตามกาล ฯ

๑๕. ความไม่พอใจจน เป็นคนเข็ญ
พอแล้วเป็นเศรษฐี มหาศาล
จนทั้งนอกทั้งใน ไม่ได้การ
จงคิดอ่านแก้จน เป็นคนมี ฯ

๑๖. รู้ว่าไฟแล้วทำไม ไปจับเล่น
มันไม่เย็นเลยหนา น่าบัดสี
ครั้นถูกไฟไหม้เผา เศร้าโศกี
น่าจะตีเสียให้ช้ำ ระกำทรวง ฯ

๑๗. อัปปมาทปราชญ์ชม นิยมนัก
ว่าเป็นมรรคครรไล อันใหญ่หลวง
ให้ประชาสาธุชน คนทั้งปวง
พ้นจากบ่วงตัณหา สิ้นราคี ฯ

๑๘. อโหอโอ้น่า อนาถหนอ
ความไม่พอพายุ่ง ทุกกรุงศรี
ต้องรบราฆ่ากัน ลั่นโลกีย์
ใครเสียทีก็ตาย วายชีวัน ฯ

๑๙. ผู้ใดชั่วรู้ตัว แล้วกลับจิต
ไม่ถือผิดงมโง่ โดยโมหันต์
ควรจะชมว่าสม เป็นคนธรรม์
รู้ผ่อนผันกลับตน เป็นคนตรง ฯ

๒๐. สังขารา สัสสะตา นัตถิ
เป็นสติสำคัญ เป็นกันหลง
ตัดยินดียินร้าย ให้คลายลง
ไม่งมงงลืมตัว เพราะชั่วดี ฯ

๒๑. เวลาใดทำใจ ให้ผ่องแผ้ว
เหมือนได้แก้วมีค่า เป็นราศี
เวลาใดทำใจ ให้ราคี
เหมือนมณีแตกหมด ลดราคา ฯ

๒๒. เขาทำดีทำชั่ว ตัวของเขา
อย่าหาเหาใส่หัว ของตัวหนา
มันจะยุ่งนุงนัก หนักอุรา
ตามยถากรรมของเขา เราสบาย ฯ

๒๓. สมัยใจทำใจ ให้ผุดผ่อง
จากหม่นหมองราคิน สิ้นทั้งหลาย
จะพบสุขสดใส ใจสบาย
อภิปรายคงไม่ชัด ปัจจัตตัง ฯ

๒๔. นึกนึกแล้วก็น่า อนาถหนา
เพราะตัณหาพายุ่ง ออกนุงถัง
ต้องรบราฆ่ากัน ลั่นลือดัง
ใครพลาดพลั้งแล้วก็ตาย วายชีวา ฯ

๒๕. กายกับใจอาศัย ซึ่งกันอยู่
เราต้องรู้ว่ามัน ต่างกันหนา
สุขทุกข์แต่ละอย่าง ก็ต่างนา
ถ้าเอามาคลุกกัน มันยุ่งใจ ฯ

๒๖. ปล่อยให้ยุ่งแล้วมันแย่ แก้มันยาก
ยิ่งยุ่งมากมันยิ่งแย่ แก้ไม่ไหว
อย่าปล่อยให้ยุ่งนุงนัก จะหนักใจ
จงแก้ไขอย่าให้ยุ่ง นุ่งนักนา ฯ

๒๗. พูดไปเขาไม่รู้ กลับขู่เขา
ว่าโง่เง่างมเงอะ เซอะหนักหนา
ตัวของตัวทำไม ไม่โกรธา
ว่าพูดจาให้เขา ไม่เข้าใจ ฯ

๒๘. โกรธเขาเราก็รู้ อยู่ว่าร้อน
จะนั่งนอนก็เป็นทุกข์ ไม่สุกใส
แล้วยังดื้อด้านโกรธ จะโทษใคร
น่าแค้นใจจริงหนา ไม่น่าชม ฯ

๒๙. จะเป็นสุขก็ต้องทุกข์ ลงทุนก่อน
จะเป็นก้อนทีละน้อย คอยประสม
จะเป็นพระก็ต้องละ กามารมณ์
จะเป็นพรหมก็ต้องเพียร เรียนทำฌาน ฯ

๓๐. มีกายอย่าได้หมาย ว่าเป็นสุข
กลับมีทุกข์มากมาย หลายสถาน
จะหาสุขที่กาย จนวายปราณ
คงไม่พานพบแท้ เป็นแน่นอน ฯ

๓๑. สารพัดที่จะรู้ เป็นครูเขา
ตัวของเราทำไม ไม่สั่งสอน
ปล่อยให้ยุ่งนุงนัง ไม่สังวร
ควรผันผ่อนแก้ยุ่ง นุงทั้งปวง ฯ

๓๒. โอ้โลโภโทโส โมโหนี้
เป็นราคีของใจ อันใหญ่หลวง
เป็นมูลรากราคิน สิ้นทั้งปวง
คอยเหนี่ยวหน่วงให้นุง ยุ่งหัวใจ ฯ

๓๓. โอ้ร่างกายของเรา มันเน่าแน่
ไม่มีแปรเปลี่ยนผัน หันไฉน
ต้องรู้ตัวอยู่เสมอ อย่าเผลอใจ
สิ่งใดใดควรทำ รีบจ้ำเอย ฯ

๓๔. กาลนี้มิได้รอ เราหนอหนา
อย่ามัวมามึนเมา เลยเราเอ๋ย
หลงนิยมชมทุกข์ ว่าสุขเสบย
ไม่ช้าเลยจะต้องลา โลกคลาไคล ฯ

๓๕. ชั่วหรือดีที่ทำ กรรมทั้งหลาย
ไม่หนีหายสูญสิ้น ไปถิ่นไหน
ย่อมอยู่ดีกินดี ไม่มีภัย
รวมเก็บไว้ที่จิตต์ ติดตัวเรา ฯ

๓๖. อนิจจังทั้งนั้น ไม่ทันคิด
พอเห็นฤทธิ์อนิจจัง ลงนั่งเหงา
ว่าโอ้โอ๋อกเอย เอ๋ยอกเรา
มามัวเมาอนิจจัง จีรังกาล ฯ

๓๗. ยังไม่เคยฟังใคร ที่ไหนหนา
ว่าเกิดมาเป็นสุข สนุกสนาน
มีแต่บ่นเรื่องทุกข์ ไม่สุขสราญ
ทั้งชาวบ้านชาววัด ซัดกันไป ฯ

๓๘. อนัตตาสังขาร นี้ด้านดื้อ
ไม่เชื่อถือถ้อยคำ ที่ร่ำไข
จะพูดจาว่าขาน ประการใด
ไม่ตามใจข้องขัด อนัตตา ฯ

๓๙. ไตรลักษณ์ต้องเป็นหลัก สำหรับจิตต์
จงหมั่นคิดหมั่นนึก หมั่นศึกษา
เราต้องตายเป็นแท้ แน่ละวา
จะมัวมานอกครู อยู่ทำไม ฯ

๔๐. ประพฤติธรรมสำคัญ อยู่ที่จิตต์
ถ้าตั้งผิดมัวหมอง ไม่ผ่องใส
ถ้าตั้งถูกผุดผ่อง ไม่หมองใจ
สติใช้คุมจิตต์ ไม่ผิดนา ฯ

๔๑. อิฏฐารมณ์นิยม ว่าเป็นสุข
ที่แท้ทุกข์จริงเจียว ทีเดียวหนา
สำคัญผิดติดทุกข์ ว่าสุขหนา
เป็นสัญญาวิปลาส พลาดผิดธรรม์ ฯ

๔๒. อย่าทะนงองอาจ ประมาทรัก
มาชวนชักรวนเร ให้เหหัน
ไม่กลัวเป็นกลัวตาย วายชีวัน
ถ้าแพ้มันแล้วต้องตาย วายชีวี ฯ

๔๓. รามเกียรติ์มันยุ่ง ออกนุงนิง
เพราะแย่งหญิงสีดา มารศรี
ต้องรบราฆ่ากัน ลั่นโลกีย์
ใครเสียทีแล้วก็ตาย วอดวายปราณ ฯ

๔๔. นิสัยควายแล้วไม่วาย จะบดเอื้อง
คนรื้อเรื่องอดีตัง มาตั้งขาน
พิรี้พิไรไม่รู้จบ งบประมาณ
ก็เปรียบปานดังควาย น่าอายนา ฯ

๔๕. เออไฉนใจเรา ฉะนี้นี่
ไม่กลัวผีมันเย้ย บ้างเลยหนา
ใจฉะนี้หน้าไหน อย่างไรนา
ดูเงาหน้าแล้วคงเห็น ไม่เป็นเรา ฯ

๔๖. อวดฉลาดพูดออก บอกว่าโง่
ฟังเขาโอ้อวดอ้าง อย่าขวางเขา
ขัดคอเขาก็โกรธ พิโรธเรา
เป็นเรื่องเร่าร้อนใจ ไม่เป็นการ ฯ

๔๗. ระลึกถึงความตาย สบายนัก
มันหักรักหักหลง ในสงสาร
บรรเทามืดโมหันต์ อันธการ
ทำให้หาญหายสะดุ้ง ไม่ยุ่งใจ ฯ

๔๘. เราจะต้องรบรับ กับมัจจุราช
ไม่แคล้วคลาดมั่นคง อย่าสงสัย
รีบเตรียมตัวไว้ก่อน ไม่ร้อนใจ
มาเมื่อไรเราก็รบ ไม่หลบนา ฯ

๔๙. ถึงกายแพ้แต่ใจ เราไม่แพ้
ใจไม่แก่เจ็บตาย ตามกายหนา
กายนี้มันจะเน่า เราก็ลา
ไปสวรรค์ชั้นฟ้า สู่นิพพาน ฯ

๕๐. ชาติผู้ดีใช่ดี ที่ทรัพย์สิน
หรือปริญญาบัตร หรือหลักฐาน
หรือโคตรเหง้าเผ่าพงศ์ วงศ์สิงคาร
เครื่องหมายอ่านผู้ดี อยู่ที่ธรรม ฯ

๕๑. ชาติจิ้งจอกหลอกเป็น เช่นราชสีห์
คนรู้ทีเห็นท่า ก็ว่าขำ
จะชั่วดีมีคนรู้ อยู่ประจำ
ความระยำปกไม่มิด ปิดไม่ลง ฯ

๕๒. ไม่มีดีต้องหาดี ที่สอพลอ
เที่ยวป้อยอผู้ใหญ่ เขาใหลหลง
เป็นใหญ่ไร้หลัก มักงวยงง
ฝังใจตรงหลงให้เลีย เลยเสียคน ฯ

๕๓. ดีเกินดีดีขาดดี ไม่ดีแน่
ดีที่แท้แค่พอดี จึงมีผล
ชั่วให้ชั่วดีให้ดี ที่กมล
ชั่วไม่พ้นดีไม่พราก จากคนทำ ฯ

๕๔. คนอวดดีมีมาก กว่าอวดชั่ว
ดีของตัวอวดนัก คนจักหยาม
ชั่วของตัวอวดนัก ก็จักทราม
จงปล่อยตามความจริง คือสิ่งดี ฯ

๕๕. อันใจคนซนเหมือนลิง ไม่นิ่งพัก
วุ่นแต่รักโลภโกรธหลง ไม่คงที่
ปิดทวารผ่านเสียได้ ในบางที
ชีพจะมีสุขได้ ดังใจปอง ฯ

๕๖. เป็นอะไรใช่จะเป็น เช่นที่หวัง
ชีพนี้ยังด้วยแรงกรรม นำสนอง
แข่งอันใดแข่งได้ ดังใจปอง
อย่าแข่งลองวาสนา ชะตากรรม ฯ

๕๗. เรียนวิชาสารพัด ฝึกหัดได้
เรียนรู้ไว้ใช่ว่า ใส่บ่าหาม
เกิดเป็นคนไม่ศึกษา พยายาม
เขาจะหยามให้อับอาย เสียลายคน ฯ

๕๘. ใครจะรักใครจะชัง ช่างเขาเถิด
เรามุ่งเทิดแต่ความดี มีเหตุผล
ทำกิจใดยากถูกจิต มิตรทุกคน
เทพเบื้องบนยังถูกด่า ยิ่งกว่าตน ฯ

๕๙. โง่ไม่เป็นเป็นใหญ่ยาก ฝากให้คิด
ทางชีวิตจะรุ่งโรจน์ โสตถิผล
ต้องรู้โง่ฉลาด ปราดเปรื่องตน
โง่สิบหนดีกว่าเบ่ง เก่งเดี๋ยวเดียว ฯ

๖๐. ประกอบกรรมทำกิจ พินิจตรึก
ทั้งตื้นลึกนึกคิด จิตเฉลียว
อย่าหวังได้ใครดี มีคนเดียว
จงกลมเกลียวเกี่ยวพัน ให้มั่นเอย ฯ

เอวังดังที่ได้ แสดงมา
สิ้นสุดเทศนา เท่านี้
ควรแล้วแก่เวลา หยุดยุต ติเฮย
ใดพลาดปราชญ์ช่วยชี้ ช่องให้ชนเห็น ฯ

ประสิทธิ์พร สวัสดี เจริญศรี เจริญชนม์
เจริญสุข เจริญพล เจริญพรรณ เสมอสมัย
นิราศทุกข์ นิราศโศก นิราศโรค นิราศภัย
ประสงค์สรรพ์ กุศลใด ก็จงสม ประสงค์เทอญ ฯ

****

มุทิตา

ในมหามงคลสมัย พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๗ สมเด็จพระบรมบพิตรราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ได้ทรงพระราชกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ ถวายแด่พระสงฆ์ผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อประเทศชาติและพระพุทธศาสนาเป็นพระราชประเพณีแห่งองค์เอกอัครศาสนูปถัมภ์มาแต่โบราณกาล

มหามงคลสมัยศกนี้ พระกิตติสารโสภณ (โสภณ ปญฺญาโสภโณ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดเสนาสนาราม และเจ้าคณะอำเภอบางไทร (ธรรมยุต) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกรรมการบริหารโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช ราชทินนามที่ พระราชเมธากรกวี ศรีศาสนกิจจาทร ยติคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี

พระกิตติสารโสภณ (โสภณ ปญฺญาโสภโณ) เป็นพระสังฆาธิการที่เป็นกำลังของพระศาสนา มีผลงานและความสามารถปรากฏชัด ได้ประสานงานดูแลอย่างใกล้ชิด เป็นกำลังสำคัญในการสร้างโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) ตำบลบ่อโพง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ตลอดถึงกิจการงานต่าง ๆ ที่เจ้าพระคุณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ได้ทรงปฏิบัติบำเพ็ญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ท่านได้เป็นกำลังดำเนินการปฏิบัติสนองพระเดชพระคุณได้เรียบร้อย การที่ท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะวาระนี้ จึงเป็นที่ยินดีของสหธรรมิก และศิษยานุศิษย์ ผู้มีความเคารพนับถือ

ในนามของผู้อำนวยการ แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) ขอมีส่วนร่วมแสดงความยินดีแด่ท่านเจ้าคุณพระกิตติสารโสภณ ด้วยการจัดพิมพ์หนังสือมงคลธรรมของพระราชเมธากร (หลี สิกฺขากาโม) วัดเสนาสนาราม ถวายแทนเครื่องสักการะแด่ พระราชเมธากรกวี สำหรับแจกแก่ผู้มาร่วมแสดงมุทิตา

ด้วยอำนาจพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดลบันดาลให้พระเดชพระคุณ พระราชเมธากรกวี จงมีความเจริญงอกงามไพบูลย์ในพระพุทธศาสนา เจริญยิ่งด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณคุณสารสิริสวัสดิ์ ตลอดกาลนานเทอญ.

น.พ.ประเสริฐ ตั้งจิตธรรม

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช (วาสนะมหาเถระ) นครหลวง

มุทิตา

ในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๗ สมเด็จพระบรมบพิตร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์แด่พระกิตติสารโสภณ (โสภณ ปญฺญาโสภโณ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดเสนาสนาราม และเจ้าคณะอำเภอบางไทร (ธรรมยุต) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช ราชทินนามที่ พระราชเมธากรกวี ศรีศาสนกิจจาทร ยติคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี เป็นราชสักการะที่พระมหากษัตริย์องค์เอกอัครศาสนูปถัมภกพระราชทานถวายแด่พระเถรานุเถระ ผู้ทรงคุณงามความดี บำเพ็ญประโยชน์แก่สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นผู้สมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญให้ดำรงสมณฐานันดร ตามสมควรแก่ฐานานุรูป เป็นการประกาศเกียรติคุณของพระเถรานุเถระรูปนั้น ๆ ให้ปรากฏแก่สาธุชนทั้งหลาย

พระเดชพระคุณ พระกิตติสารโสภณ (โสภณ ปญฺญาโสภโณ) เป็นพระเถระที่เป็นกำลังของพระศาสนา มีผลงานและความสามารถปรากฏชัด ให้ประสานงานดูแลอย่างใกล้ชิด เป็นกำลังสำคัญในการสร้างสถานสงเคราะห์คนชราวาสนะเวศม์ และบ้านบุศยานิเวศม์ ตำบลบ่อโพง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ตลอดถึงกิจการงานต่าง ๆ ที่เจ้าพระคุณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ได้ทรงปฏิบัติบำเพ็ญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ท่านได้เป็นกำลังดำเนินการปฏิบัติสนองพระเดชพระคุณได้เรียบร้อย การที่ท่านได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช พระมหากรุณาธิคุณนี้ นับเป็นเกียรติประวัติอันสูงส่งแก่คณะศิษยานุศิษย์ ตลอดถึงสาธุชนทั้งหลายหาที่สุดมิได้

ในนามของผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชราวาสนะเวศม์ และบ้านบุศยานิเวศม์ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ ขอมีส่วนร่วมแสดงความยินดีแด่ท่านเจ้าคุณพระราชเมธากรกวี ด้วยการจัดพิมพ์หนังสือมงคลธรรม ของพระราชเมธากร (หลี สิกฺขากาโม) วัดเสนาสนาราม ถวายแทนเครื่องสักการะแด่ พระราชเมธากรกวี สำหรับแจกแก่ผู้มาร่วมแสดงมุทิตา

ด้วยอำนาจพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดลบันดาลให้พระเดชพระคุณ พระราชเมธากรกวี จงถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในพระพุทธศาสนา ปราศจากสรรพโรคาพาธอุปัทวันตรายพิบัติทั้งปวง เจริญยิ่งด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณคุณสารสิริสวัสดิ์ ตลอดกาลนานเทอญ.

นางโสภาพรรณ ทุมโฆศิต
ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชราวาสนะเวศม์

มุทิตาสักการะ

คณะแพทย์ เจ้าหน้าที่ พนักงาน โรงพยาบาล สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถระ) นครหลวง ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ คนชราวาสนเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์บรรลงอักษร หน้าวัดราชประดิษฐาน ต.ท่าวาสุกรี
อ.พระนครศรีอยุธยา 13000 โทร. 035-251477